

No
55

BOROMISZA TIBOR A SZATMÁRNÉMETI PIAC MISZTIKUS MEGVILÁGÍTÁSBAN, 1916

*„Boromisza Tibor korai képei
egyszerűek, színpompásak, vadak és gyönyörűek.”*

1. Szatmárnémeti, 1940. Deák tér (Szabadság tér, Piața Libertatii),
balra a római katolikus székesegyház.
Fotó: Fortepan / Kókány Jenő

N° 55

BOROMISZA TIBOR (1880–1960)

A szatmárnémeti piac misztikus megvilágításban |
The Market of Satu Mare in Mystical Light, 1916

Olaj, papírlemez | Oil on paperboard, 60,5 x 85,5 cm

Jelezve jobbra lent | Signed bottom right: Szt. Boromisza Tibor 1916

Jelezve hátoldalon | Signed on the reverse:

A szatmárnémeti piac misztikus megvilágításban 1916 I. Boromisza Tibor

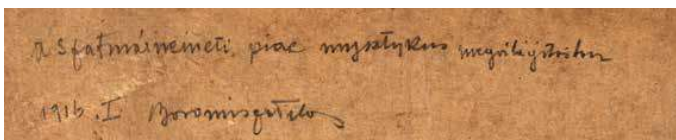
FELTEHETŐEN KIÁLLÍTVA | PRESUMABLY EXHIBITED:

| Boromisza Tibor képkiallítása, Református Leányiskola Internátusa,
Szatmárnémeti, 1918. március 3-tól, (katalógus nélkül)

Kezdő ár | Starting price: 18 000 000 Ft / 46 875 EUR

Becsérték: 30 000 000 – 45 000 000 Ft

Estimate: 78 125 – 117 188 EUR

2. A festmény hátoldala

3. Paul Signac: A pápai palota Avignonban, 1900
Musée d'Orsay, Párizs

Deák tér, Szatmárnémeti, 1907
Fotó: Fortepan / Magyar Földrajzi Múzeum / Erdélyi Mór cége

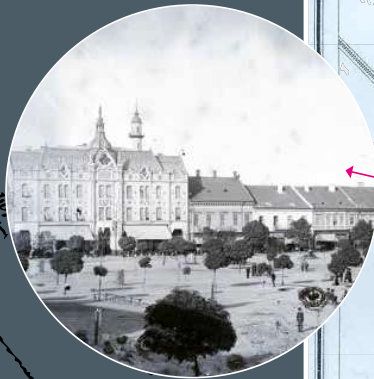
Szatmárnémeti, 1940. Deák tér, balra a római katolikus székesegyház.
Fotó: Fortepan / Kókány Jenő

Pannónia szálloda, 1911
Archív fotó

Boromisza Tibor: Önarckép, 1910
részlet

Deák tér másik oldala, Szatmárnémeti, 1907
Fotó: Fortepan / Magyar Földrajzi Múzeum / Erdélyi Mór cége

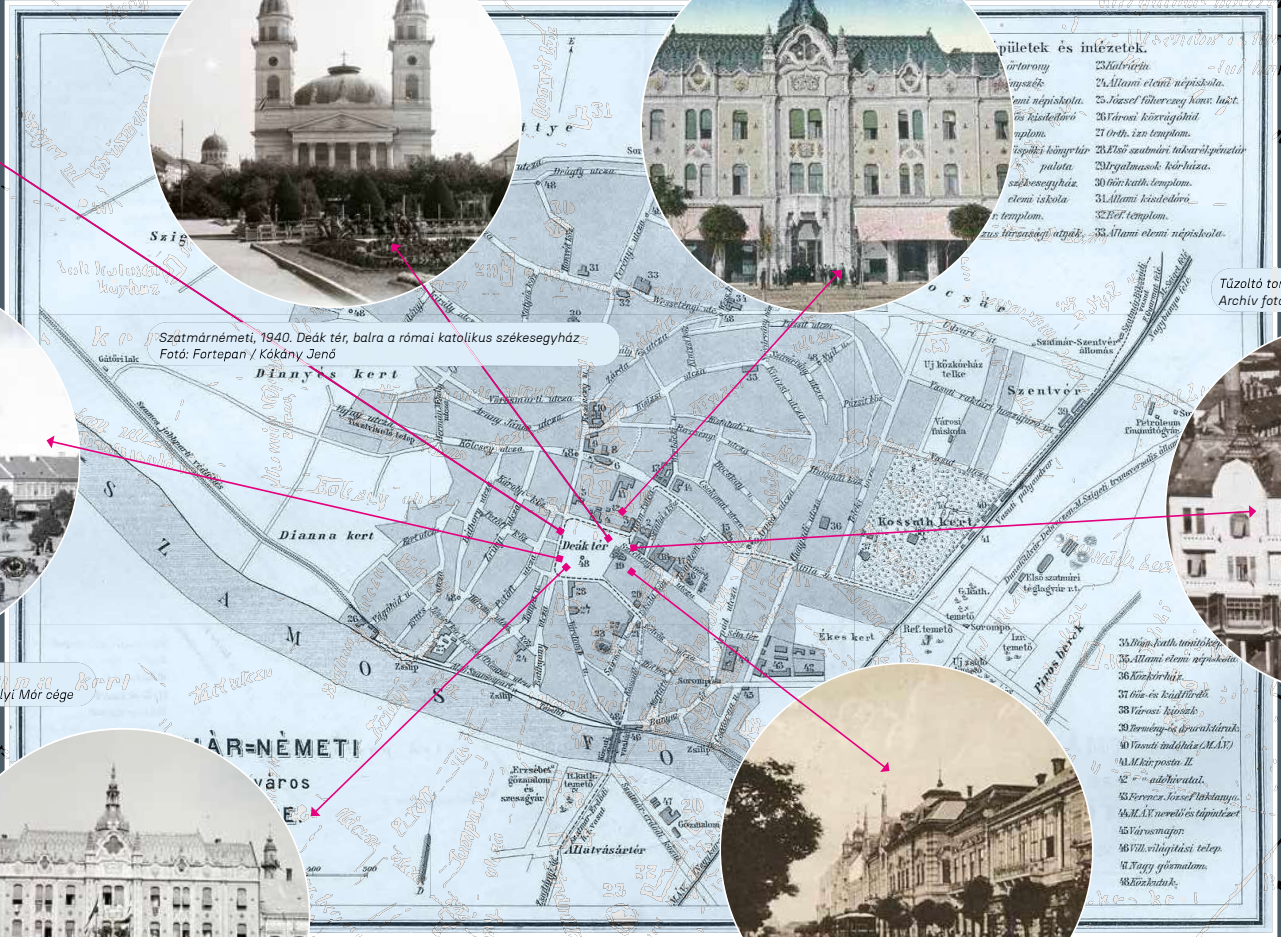
Tűzoltó torony, háttérben a Törvényszék
Archív fotó

Deák tér, Pannónia hotel, 1940
Fotó: Fortepan / Kókány Jenő

Deák tér, 1917
Archív fotó

- épületek és intézetek.
- 1. Állami elemi népiskola.
 - 2. Állami elemi népiskola.
 - 3. Állami elemi népiskola.
 - 4. Állami elemi népiskola.
 - 5. Állami elemi népiskola.
 - 6. Állami elemi népiskola.
 - 7. Állami elemi népiskola.
 - 8. Állami elemi népiskola.
 - 9. Állami elemi népiskola.
 - 10. Állami elemi népiskola.
 - 11. Állami elemi népiskola.
 - 12. Állami elemi népiskola.
 - 13. Állami elemi népiskola.
 - 14. Állami elemi népiskola.
 - 15. Állami elemi népiskola.
 - 16. Állami elemi népiskola.
 - 17. Állami elemi népiskola.
 - 18. Állami elemi népiskola.
 - 19. Állami elemi népiskola.
 - 20. Állami elemi népiskola.
 - 21. Állami elemi népiskola.
 - 22. Állami elemi népiskola.
 - 23. Állami elemi népiskola.
 - 24. Állami elemi népiskola.
 - 25. Állami elemi népiskola.
 - 26. Állami elemi népiskola.
 - 27. Állami elemi népiskola.
 - 28. Állami elemi népiskola.
 - 29. Állami elemi népiskola.
 - 30. Állami elemi népiskola.
 - 31. Állami elemi népiskola.
 - 32. Állami elemi népiskola.
 - 33. Állami elemi népiskola.

SZATMÁRNÉMETI
szab. kir. város

Belső postakert

4. Boromisza Tibor festőtársaival, 1904
Balról jobbra: Boromisza Tibor, Jakab Zoltán, ismeretlen, Börtsök Samu, Réthy Károly

5. Boromisza Tibor: Szatmári piactér hóesésben, 1916

Boromisza Tibor korai képei egyszerűek, színpompások, vadak és gyönyörűek. A színes árnyékokat már az impresszionisták is felfedezték a természetben, de a francia Vadak és a német expresszionisták fellépése tudatosította a műkedvelőkben végérvényesen, hogy a körülöttünk lévő világ egészen és hihetetlenül színes valami. Míg az ókori görögöknek még külön szavuk sem volt a kékre – bármily hihetetlen, de a zöld kifejezést használták minden ma zöldnek és kéknek ismert dologgal kapcsolatban egyaránt –, és a 19. század közepéig minden festett árnyék fekete vagy szürke volt, addig a modernizmus felfedezte és a művészet részévé avatta a fényittas színvilágot.

Boromisza nagybányai festőként indult és híresült el, de későbbi margitszigeti, majd még későbbi szentendrei korszaka is tartogatott meglepetésekben gazdag művészi eredményeket. „Tájképeiben a legerősebb. Vad akaratossággal formálja át a jelenségek látható és festőileg értékelhető elemeit, felületes szemléletre talán valami játékos stilizálás, dekoratív készség erőpróbájának tetszethéneke képei, holott sokkal magasabbrendű alkotó tevékenység az, ami végső formát kap a műveiben” – írta Bálint Aladár a Nyugat című lapban 1922 novemberében. Boromisza valóban a tájképeiben hozta a legjobb formáját, megörökítve Nagybánya regényes és hangulatos részleteit, de festette a szatmárnémeti

parkot és piacteret is, sőt még a szatmárnémeti püspök is ecsetjére került, akit szintén Boromisza Tibornak hívtak.

A most aukcióra kerülő városrészlet Szatmárnémeti főterét ábrázolja télvizidején. Párdarabjai szintén ugyanebből a szemszögből, de általában sűrű hóesésben örökítik meg 1915 és 1917 között több alkalommal is a templom és az előtte lévő piac együttesét.

A Boromisza által „A szatmárnémeti piac misztikus megvilágításban” címet kapott mű viszont ezektől eltérően erős, súrló alkonyi (vagy hajnali) napfényözönben jeleníti meg a teret és a rajta mozgó színdús ruházatu piacozókat. Boromisza a háború kitörését követően bevonult, és a tűzvonaltól távoli Szatmárnémeti vasúti parancsnokságán, különféle beosztásban teljesítette katonai szolgálatát. Az első világháború mind a négy esztendejét itt töltötte. Volt ideje festeni is, mivel a székesegyházzal szemközt kapott ingyen műtermet, így kerülhetett sor ennek a képciklusnak a megszületésére is. A most kalapács alá kerülő Boromisza-festmény a művész szatmárnémeti-periódusának legpazarabb színpantomokban gazdag darabja, ami eddig teljesen ismeretlen volt a kutatás számára. Hiányában téves következtetések jelentek meg Boromisza e korszakáról, melyet a nagybányai időszak „vértelen” folytatásaként minősített első monográfusa, Hevesy Iván 1922-ben megjelenő kötetében, majd pedig Jurecskó László

a művész nagybányai korszakát feldolgozó 1996-os munkájában egyaránt. „A szatmárnémeti piac misztikus megvilágításban” című alkotás alapjaiban kérdőjelezi meg Boromisza világháborús években született műveinek megítélését. A festmény erőteljes színvilága tökéletes folytatása a nagybányai korszakból megszokott vad, fauve-os szín- és ecsetkezelésnek. A cím arra enged következtetni, hogy Boromisza már ebben az időszakában megismerkedett a számára később oly fontoságot nyert buddhizmus tanival, de pont ezekben az években szabadkőműves is volt, a Magyarországi Symbolikus Nagypáholy védelmét élvező Kölcsey Ferenc Páholy tagjaként. A mű feltehetően szerepelt Boromisza 1918. márciusi gyűjteményes kiállításán, melyet a szatmárnémeti református leányiskola internátusában rendezett. Losonci Miklós szerint: „Az elismerés osztatlan volt a nézők körében, inspiráló is, hiszen ekkor ébredt festői hivatására e művek előtt Pirk János.” A kiállítás közönségikere a hírlapi méltatások alapján kiemelkedő volt, melyet a művész azzal is erősített, hogy a befolyt jövedelmet a háborús árvák és özvegyek megsegítésére ajánlotta.

Boromisza jövőbeli következő gyűjteményes kiállításán, „A szatmárnémeti piac misztikus megvilágításban” című munkája, a háborús évek időszakát bemutató terem főműveként kínálkozik.

RUM ATTILA

